

ПРОЕКТ ДИРЕКТИВИ ПРО ПОСЕРЕДНИЦЬКІ ОН-ЛАЙН ПЛАТФОРМИ – НОВИЙ ЗАКОНОДАВЧИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ЦИФРОВОГО РИНКУ ЄС

У сучасному світі швидкими темпами зростає роль посередницьких он-лайн платформ, що виступають новими формами ведення бізнесу, зокрема *Google's AdSense, DoubleClick, eBay, Amazon Marketplace, Google Search, Facebook, YouTube, Google Play, App Store, Facebook Messenger, PayPal, Zalando Marketplace, Uber, Airbnb, BlaBlaCar*. Он-лайн платформи охоплюють широкий спектр діяльності, в тому числі інтернет-рекламні майданчики, торгові майданчики, пошукові системи, соціальні мережі, цифровий контент, послуги, платіжні системи і платформи для спільної економіки. Їх діяльність відіграє все більшу роль у соціально-економічному житті, та виступає важливою частиною процвітаючого цифрового ринку. Адже, функціонування он-лайн платформ докорінно змінило концепцію доступу до інформації, уможливило уникнення транскордонних бар'єрів між клієнтами та постачальниками товарів, цифрового контенту та послуг, що зумовлює розширення асортименту товарів, послуг та цифрового контенту для споживачів, підвищення ефективності та конкурентоспроможності промисловості [1], виконання договірних зобов'язань [2, 16]. Так, он-лайн платформи, що надають послуги із здійснення розрахунків і платежів звільняють сторін, що знаходяться на відстані, від обов'язку надання один одному конфіденційної фінансової та особистої інформації [3, 250].

Зростання ринку он-лайн платформ зумовило виникнення наукових дискусій стосовно необхідності регулювання нової форми економічних відносин. На сьогодні особливо актуальним є питання правового регулювання відносин, пов'язаних із обробкою, накопиченням і використанням персональних даних користувачі он-лайн платформ, підприємницьких відносин між он-лайн платформою та постачальником товарів, цифрового контенту чи послуг, відносин щодо захисту прав усіх клієнтів он-лайн платформи, включаючи і споживачів, ролі он-лайн платформи у боротьбі з Інтернет-піратством. Важливі проблеми і питання продовжують впливати не тільки стосовно питань приватного права [4, 157], але і щодо конкурентного та публічного права, а також деяких аспектів адміністративного і податкового регулювання [2, 15; 5, 685-702].

За висновками Європейської комісії перешкоду на шляху до сталого розвитку і розширення масштабів діяльності он-лайн платформ (як для постійних гравців ринку, так і для нових учасників) становлять відмінності національного законодавства держав-членів ЄС та фрагментарність регулювання [1].

Більшість питань, зумовлених цифровою революцією, стосуються аспектів, що виходять за межі компетенції національних вчених, суддів та законодавців, та вимагають узгодженого вирішення на європейському рівні з

використанням міждисциплінарного підходу. Як зазначають науковці, основною метою ЄС є сприяння у здійсненні аналізу норм та розвитку європейського приватного права як багатогранного явища, що враховує також і вплив цифрової революції. Ключовим аспектом у цьому виступає баланс інтересів, що з одного боку не залишає нові ринки без регулятивних правил, а з іншого боку, уможливорює уникнення надмірного регулювання з метою забезпечення прав як споживачів, так і інших клієнтів он-лайн платформ, а також, створення умов для розвитку нових бізнес-моделей. Зазначене може стати основою розвитку справжнього єдиного європейського ринку: шляхом прийняття узгодженого підходу, законодавець ЄС матиме можливість внести свій внесок у зміцнення прозорості та правової визначеності, тим самим, підвищуючи привабливість внутрішньої та транскордонної електронної комерції для всіх учасників, в тому числі учасників з-за меж ЄС [2, 17].

Ключове питання полягає не тільки в тому, яким чином ЄС здійснює регулятивний вплив на цифровий сектор, але і коли. Органи влади ЄС уповноважені втручатися, якщо суб'єкти цифрового ринку порушують конфіденційність, авторські права або законодавство про захист прав споживачів. ЄС, на даний час, прагне регулювати ці питання стосовно наслідків (і, зокрема, функціонування он-лайн-платформ) швидше *ex ante* ніж *ex post* [6, 38].

У рамках стратегії єдиного цифровий ринку ЄС Європейською комісією було проведено ряд наукових конференцій та семінарів, консультацій із громадськістю та здійснено всебічне дослідження ролі он-лайн платформ у сучасному цифровому ринку. Здійснена оцінка у формі висновків була викладена у Повідомленні Європейської комісії для Європейського парламенту, Ради, Європейського економічно-соціального комітету та Комітету регіонів СОМ(2016) 288 «Он-лайн платформи та єдиний цифровий ринок. Можливості та виклики для Європи» від 25.5.2016 року [7].

Природною реакцією на дискусійні питання, зумовлені революцією цифрового ринку стало розроблення провідними вченими держав-членів ЄС проекту Директиви про посередницькі он-лайн платформи [8, 166-169], відкритого до обговорень. Даний проект є результатом спільної роботи Дослідницької групи про право цифрових послуг, Європейської групи дослідників-правників, ініційованої вченими із Оснабрюцького університету (Німеччина) та Ягеллонського університету (Польща). Керівниками проекту виступили Хрістоф Буш (Оснабрюк), Герхард Даннеманн (Берлін), Ганс Шульте-Ньольке (Оснабрюк/Неймеген), Анета Вевюровска-Домагальска (Оснабрюк), Фридерик Цолль (Краків/Оснабрюк). Першим кроком в напрямку розроблення проекту Директиви про посередницькі он-лайн платформи були обговорення проблем економіки платформ на двох наукових конференціях, що проводилися у листопаді 2015 року в Оснабрюцькому університеті (Німеччина) та квітні 2016 року у Ягеллонського університету (Польща).

На сьогодні відкритим залишається питання виправдання будь-яких регулятивних дій сучасними змінами єдиного цифрового ринку. Дослідники, залучені до розробленого проекту Директиви про посередницькі он-лайн платформи відстоюють різні погляди стосовно цього питання, та питання збереження балансу між захистом прав споживачів, свободою ринку та інновацією. Більш того, науковці розділяються в поглядах стосовно форми майбутнього регуляторного інструменту [8, 164].

Більшість науковців, залучених до розроблення проекту Директиви про посередницькі он-лайн платформи відстоюють позицію згідно з якою, якщо регулювання вважається необхідним, відповідний рівень регулювання має бути швидше Європейським, ніж національним, що забезпечить уникнення перешкод на єдиному цифровому ринку, які можуть викликати відмінності у національних регуляторних вимогах для он-лайн платформ [8, 164].

Метод роботи над проектом Директиви про посередницькі он-лайн платформи частково був запозичений з методології Дослідницької групи існуючого приватного права ЄС (Research Group on the Existing EC Private Law (Acquis Group)).

Структуру проекту Директиви про посередницькі он-лайн платформи складають сім глав та двадцять дев'ять статей, що охоплюють наступні питання: сфера застосування та визначення понять, вимоги до інформації, передбаченої Директивою, прозорість лістингу, зв'язок через платформу, репутаційні системи зворотного зв'язку, обов'язок щодо захисту користувачів, імперативний характер, обов'язки оператора платформи стосовно клієнта та постачальника, відповідальність оператора платформи, регрес, прикінцеві положення. Сфера застосування Директиви звужена до договорів поставки товарів, послуг чи цифрового контенту, укладених між постачальником та клієнтом за допомогою посередницької он-лайн платформи.

Як зазначають розробники проекту Директиви про посередницькі он-лайн платформи ряд питань все ще залишаються предметом контроверсійних дискусій у середині робочої групи. Зокрема, це питання, що стосуються сфери проекту Директиви про посередницькі он-лайн платформи, обраного підходу спільного регулювання репутаційної системи зворотного зв'язку, визначення межі відповідальності оператора платформи, розширення сфери захисту прав не тільки споживачів, а усіх клієнтів он-лайн платформ, включаючи постачальників [8, 165].

Таким чином, протягом останніх двох десятиліть он-лайн платформи докорінно змінили цифрову економіку, та продовжують надавати багато переваг у сучасному цифровому суспільстві. Важливим на сьогодні є розроблення ефективного правового масиву, що забезпечить майбутнє економічне зростання ЄС, функціонування спільного цифрового ринку ЄС. Вважаємо, що проект Директиви про посередницькі он-лайн платформи, розроблений вперше в історії правотворення ЄС академічною спільнотою, стане новим законодавчим інструментом для цифрового ринку ЄС.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Online Platforms. Digital Economy and Society. Digital Single Market [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/online-platforms-digital-single-market>
2. European contract law and the digital single market : the implications of the digital revolution / ed. Alberto de Franceschi. - Cambridge : Intersentia, 2016. – 266 p.
3. Janczuk-Gorywoda A. Online platforms as providers of transnational payments law / A. Janczuk-Gorywoda // European review of private law. – 2016. – № 2. – Vol.24. – P. 223-252.

4. Schmidt-Kessel M. Privatrecht für die digital Welt / M. Schmidt-Kessel // Zeitschrift für Gemeinschaftsprivatright. European Community Private Law Review. Revue de droit privé communautaire. – 2015. – № 4. – S. 157.
5. Teresa Rodriguez de las Heras Ballell. Refusal to deal, abuse of right and competition law in electronic markets and digital communities / Teresa Rodriguez de las Heras Ballell // European review of private law. – 2014. – № 5.- Vol.22. – P.685-702.
6. Makiyama H.L., Legrain Ph. How to fix the flaws in the EU's Digital Single Market / H.L.Makiyama, Ph.Legrain. – January 2017. – 51 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://g8fip1kplyr33r3krz5b97d1.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2017/01/OPEN_Report_DRAFT_DSM_analysis.pdf
7. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee and the Committee of the regions «Online Platforms and the Digital Single Market Opportunities and Challenges for Europe» COM(2016) 288, 25 May 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016DC0288>
8. Research group on the Law of Digital Services. Discussion draft of a Directive on online intermediary platforms // Journal of European Consumer and Market Law. – 2016. – № 4. – Vol.5. – P.164-169.

Стахира Г. М.

аспірант 1 року навчання, ЮФ ТНЕУ

Науковий керівник: д.ю.н., доцент,

завідувач кафедри цивільного права і

процесу ЮФ ТНЕУ, Калаур Іван Романович

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ОБІГ ЦИФРОВОГО КОНТЕНТУ ЗА ПОСЕРЕДНИЦТВОМ ОН-ЛАЙН ПЛАТФОРМ

В умовах розвитку сучасних інформаційних технологій, мережа Інтернет стає типовим ринком, де користувачі здійснюють операції пов'язані із обігом товарами, що набули форми цифрового контенту. При цьому цифровим контентом вважають дані, що передаються у цифровому форматі он-лайн або через будь-які носії, такі як компакт диск чи відео диск, чи за допомогою інших мережевих сервісів, що сприяють отриманню цифрового контенту споживачем [2]. Типовим прикладом товарів, що, змінюючи свою речову форму, стають предметом обігу у формі цифрового контенту є електронні книги, музика, фільми, відеоігри, завантажені покупцем із мережі. Цікавим є те, що цифровий контент не має фактично вираженої речової форми, тобто не є предметом матеріального світу, а його обіг у мережі відбувається здебільшого за посередництвом он-лайн платформ. Саме на такій платформі оферта продавця акцептується і укладається договір поставки цифрового контенту.

На сьогодні вітчизняне законодавство не містить спеціальних норм, котрі б регулювали цивільно-правовий обіг цифрового контенту, як і не містить самої дефініції цифрового контенту. Натомість, Європейський